

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/25/2023
Identifikačné číslo spisu:	1521010077
Dátum vydania rozhodnutia:	21.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Bargel
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1521010077.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a JUDr. Emila Klemaníča na neverejnom zasadnutí konanom 21. februára 2024 v Bratislave v trestnej veci obvinenej Ing. J. Š. J. pre pokračovací obzvlášť závažný zločin sprenevery podľa § 213 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona o dovolaní menovanej podanom proti rozsudku Krajského súdu v Bratislava, sp. zn. 1To/55/2021, z 22. februára 2022 takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvinenej Ing. J. Š. J. odmieta.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava V, sp. zn. 2T/11/2021, z 28. septembra 2021 bola obvinená Ing. J. Š. J. uznaná za vinnú zo spáchania pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona, ktorého sa dopustila na skutkovom základe podrobne rozvedenom v skutkovej vete rozsudku súdu prvého stupňa.

Za to okresný súd menovanej uložil podľa § 213 ods. 4 Trestného zákona, s prihliadnutím na § 36 písm. j) Trestného zákona, s poukazom na § 38 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 10 (desať) rokov s tým, že menovanú zaradil podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona na výkon trestu do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia. Okresný súd obvinenej uložil podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona ochranný dohľad vo výmere 3 (tri) roky a podľa § 61 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona uložil menovanej aj trest zákazu činnosti vykonávať funkciu spojenú s dispozíciou so zverenými finančnými prostriedkami vo výmere 5 (päť) rokov. Okresný súd podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku odkázal poškodené občianske združenie Z. (Y) s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací, konajúci na podklade odvolania obvinenej a poškodeného občianskeho združenia, rozhodol rozsudkom, sp. zn. 1To/55/2021, z 22. februára 2022 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. f), ods. 2 Trestného poriadku zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o náhrade škody a podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku obvinenej uložil povinnosť nahradiť škodu poškodenej strane - občianskemu združeniu Z. R. G. (Z.) vo výške 113.958,39 Eur s tým, že so zvyškom nároku

na náhradu škody odkázal poškodené občianske združenie podľa § 288 ods. 2 Trestného poriadku na civilný proces a odvolanie obvinenej postupom podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

Proti rozsudku krajského súdu podala obvinená Ing. Š. J. dovolanie s poukazom na dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) [zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu], písm. g) [rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom] a napokon písm. i) [rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť] Trestného poriadku.

Obvinená v podanom dovolaní argumentovala v zásade nasledovne.

„Mám za to, že súdy napadnutými rozsudkami zásadným spôsobom porušili moje právo na obhajobu, pretože postrádajú riadne a presvedčivé odôvodnenie a vysporiadanie sa so zásadnými a podstatnými skutočnosťami týkajúcimi sa tejto trestnej veci. Ide pritom o skutočnosti, na ktoré som po celý čas konania poukazovala na svoju obhajobu a ktoré mi súdy nevyvrátili a neposkytli na nich nielen presvedčivé, ale dokonca ani dostatočné odôvodnenie. Napadnuté rozsudky preto považujem za svojvoľné, nevychádzajúce z vykonaného dokazovania, len účelovo (avšak abstraktne a všeobecne) prispôbené výroku o mojom odsúdení a teda za nesprávne. Z odôvodnení oboch rozsudkov vyplývajú iba všeobecné závery, čím mi odňali právo sa proti takýmto nepreskúmateľným tvrdeniam brániť. Nesprávne vyhodnotenie dôkazov a dôkaznej situácie tak viedlo aj k nesprávne právne posúdeniu veci, pretože dôkazná situácia neumožňovala subsumovať skutky pod niektorú zo skutkových podstát trestných činov, ale naopak, mala viesť k môjmu oslobodeniu a odkázaniu poškodeného na civilný proces. ... Týmto došlo k porušeniu § 2 ods. 10 a 12 Trestného poriadku a naplneniu dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku a § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku.

Jedným z hlavných dôkazov, z ktorých by sa malo pri posudzovaní sprenevery vychádzať, je účtovníctvo a pokladňa poškodeného (... ktorý účtovníctvo vedie), pretože iba s týmito je možné preveriť, ako boli i sú mnou vykonávané transakcie zaúčtované a či peniaze skutočne chýbajú. V prípravnom konaní boli totiž vyšetrovateľke predložené poškodeným ako účtovníctvo nejaké nekompletné šanóny, ktoré neboli zaistené v mojej prítomnosti a ktoré som rozporovala a uvádzala, že nejde o mnou vedené účtovníctvo; riadne vedené účtovníctvo v konaní nebolo vykonané ani predložené vôbec. Poškodeným predložené šanóny neboli vyšetrovateľkou v konaní podrobne protokolárne a detailne zažurnalizované, a takto boli ešte v prípravnom konaní poškodenému vyšetrovateľkou vrátené. V danej veci tak vlastne ani nevedno, čo presne poškodený v šanónoch vyšetrovateľke predložil, keďže to nebolo podrobne identifikované. Podstatné je však to, že v konaní pred súdom nebolo vykonané ako dôkaz žiadne účtovníctvo. Túto dôkaznú núdzu a nezákonnosť získania dôkazu už nie je možné žiadnym spôsobom napraviť. Pre opätovné vysvetlenie uvádzam, že účtovníctvo Y., t. j. účtovné podklady a pokladňu, ktoré som riadne evidenčne viedla ja ako pokladníčka Y. (a to za roky 2016 a 2020), sa nachádzali v mojej kancelárii v sídle Y. Z. na R. X v U., pričom k mojej kancelárii mali prístup viaceré osoby, min. členovia orgánov Y. K., a to výkonného prezídia a revíznej komisie. Tieto účtovné podklady neboli orgánom činným v trestnom konaní v tomto konaní odovzdané mojou osobou, ani v mojej prítomnosti. ... Tieto účtovné podklady tak boli zadržané a bolo s nimi manipulované v mojej neprítomnosti neznámymi osobami, a to počas minimálne 4 mesiacov až do môjho zadržania. ... to, čo poškodený i orgány činné v trestnom konaní vrátane súdov v tomto konaní označili ako účtovníctvo Y. Z., tak v žiadnom prípade nie je riadne, identické, správne, úplné a kompletne účtovníctvo Y. Z. tak, ako som ho viedla ja. ... bez riadneho účtovníctva Y. Z. nie je možné identifikovať, posudzovať ani hodnotiť moje transakcie za Y. Z.. Iba z účtovníctva môže vyplývať manko, schodok alebo iné nezrovnalosti. Znalkyňa Ing. Brudňáková nemohla súdom poskytnúť objektívny obraz o finančnej, účtovnej a evidenčnej situácii poškodeného, ale len o podkladoch, ktoré boli predložené vyšetrovateľkou od poškodeného. Už samotná vyšetrovateľka v uznesení o pribratí znalca z 29. júna 2020 uvádza, že znalcovi nie je možné presne špecifikovať otázky, pričom tieto bude možné špecifikovať po predložení kompletných podkladov.

Napokon je potrebné uviesť, že tento stav nevykonaných dôkazov je nezameniteľný a neriešiteľný, pretože stav riadneho (a teda mnou vedeného) účtovníctva už nie je možné preukázať (nikto nevie, kto a ako s ním manipuloval a kde sa nachádza), pričom podklady predložené poškodeným v tomto konaní

preukázateľne neboli kompletným a riadnym účtovníctvom (naviac, už sa v trestnom spise nenachádzajú, pretože boli vrátené poškodenému. ... Ak teda poškodený žiada odo mňa cestou trestného súdu zaplatiť/vrátiť ním určené peňažné prostriedky v situácii, kedy bez mojej viny nevie preukázať ich zúčtovanie ani ich stav v pokladni, takejto požiadavke nebolo, ani nie je možné objektívne vyhovieť. Je potrebné uviesť, že bez škody niet trestného činu a bez preukázania a odôvodnenia výšky škody a povinnosti jej náhrady nie je možné považovať rozsudok za zákonný, ústavne akceptovateľný, a tým spravodlivý. Už len na tomto podklade je možné a potrebné napadnuté rozsudky zrušiť [pozn.: prvostupňový súd] nielenže priamo porušil ustanovenie § 287 ods. 1 Trestného poriadku, ale výšku škody nešpecifikoval ani nekonkretizoval, aké ďalšie dokazovanie je potrebné ohľadom náhrady škody, alebo ktoré skutočnosti považoval v tomto smere za dokázané a ktoré nie. Odvolací súd, vedomý si porušenia zákona súdom prvého stupňa v tejto otázke avšak zjavne 'tlačený' väzbou mojej osoby i nespôsobením priet'ahov v konaní, ak by rozsudok zrušil a vrátil prvostupňovému súdu, sám o náhrade škody rozhodol tak, že ma zaviazal zaplatiť poškodenej Y. Z. náhradu škody vo výške 113.958,39 Eur.

K tomu odvolací súd nevykonával žiadne dokazovanie, nedošlo pritom k žiadnej zmene dôkaznej situácie medzi rozsudkom prvostupňového súdu a odvolacieho súdu a naviac, tento svoj záver súd absolútne nerelevantne odôvodnil. Priznanie nároku na náhradu škody priamo odvolacím súdom naviac porušuje dvojínštančnosť konania, a teda moje právo na riadny opravný prostriedok ... rozhodnutie odvolacieho súdu je v tomto smere aj prekvapivé. Rozsudok o škode a jej náhrade predsa nemôže byť odôvodnený doslova jediným odsekom s piatimi riadkami a dvoma vetami, hlavne v tejto náročnej právnej veci, kde ide o posúdenie 89 transakcií, ich zaúčtovania, zdokladovania a odôvodnenia a kde som na súde transakcie i ich vysporiadanie detailne rozanalyzovala v priložených tabuľkách. Súd predsa nemôže odignorovať celú moju obhajobu a uzavrieť iba to, že škoda bola preukázaná. Mám za to, že v preskúmanej veci sa súd pri hodnotení dôkazov neriadil správnymi úvahami, pričom je nutné konštatovať, ak by starostlivo prihliadol na všetky pre rozhodnutie podstatné okolnosti jednotlivo i ich súhrne, nemohol by dospieť k presvedčivému záveru, že bolo dokázané, že sa skutok stal tak, ako je uvedené v obžalobe a že je trestným činom. Takto bol porušený § 2 ods. 12 Trestného zákona.

V celom konaní som poukazovala na to, že orgány činné v trestnom konaní neidentifikovali povinnosť, ktorú som mala porušiť a z vykonaného dokazovania nevyplývala protiprávnosť môjho konania. Nebola som zamestnancom ani iným partnerom poškodeného ... moja funkcia bola výslovne čestná bez podpisu akéhokoľvek dokumentu. Poškodený je občianskym združením [pozn.: zákon o združovaní občanov], neupravuje žiadne moje práva a povinnosti ako pokladníčky občianskeho združenia ... Podotýkam, že len z označenia mojej funkcie ako 'pokladníčka' nemožno automaticky bez ďalšieho uzavrieť, že by som bola zodpovedná za stav peňazí a že mi mali byť peniaze zverené. Z vykonaného dokazovania vyplývalo, že prezident poškodeného Y. Z. Ing. X. o transakciách mojej osoby za Y. Z. vedel, evidoval ich vo svojej tabuľke, komunikoval so mnou o nich a nikdy mi nezakázal ich uskutočňovať. Netvrdím, že je bežné, aby sa peniaze jednej osoby (občianskeho združenia) mohli používať aj na súkromné alebo akékoľvek iné účely, ale u nás to dovoľenou praxou bolo, pretože sme vedeli a v konaní bolo aj dokázané, že peniaze si následne vysporiadame. Žiadne zásadné nedostatky pritom nekonštatovala revízna komisia ako výkonné prezídium, ktoré mohli kedykoľvek zasiahnuť, čokoľvek preveriť a prijať akékoľvek opatrenia. Pre úplnosť je potrebné dodať, že protiprávnosť môjho konania nemôže zakladať len zmena postoja Ing. X., ktorý 4 roky so mnou niečo uskutočňuje, denne komunikujeme o úhradách, denne s nimi nemáme žiaden problém a zrazu počas mojej PN on zmení názor a podá na mňa trestné oznámenie a už moje konanie označuje ako protiprávne. V konaní som poukazovala na naplnenie nanajvýš občianskoprávnej veci v podobe pôžičky, a to preto, lebo ak v účtovníctve aj chýbajú nejaké podklady k vykonaným transakciám alebo nie je preukázaná spojitosť s účelom Y. Z., takáto transakcia sa zaeviduje ako pôžička a po jej vrátení sa stav vyrovná. Napokon v konaní nebolo preukázané, že by moje transakcie (i kohokoľvek iného) malo odsúhlasovať výkonné prezídium Y. Z., ako je uvedené vo výrokovej vete a popise môjho skutku. Na podklade vyššie uvedeného nebolo v konaní preukázané porušenie žiadnej povinnosti mojou osobou, a teda, ak moje konanie nebolo v rozpore so žiadnym interným alebo verejným predpisom ani s vnútorne zavedenou praxou u poškodeného, nemohlo byť vyhodnotené ako protiprávne.

Mám za to, že v konaní nebolo preukázané ani naplnenie podstatného znaku trestného činu sprenevery, a to zverenie s následkom trvalého si prisvojenia, čím súdy v tomto smere vec posúdili nesprávne tak skutkovo ako aj právne. Rovnako nebolo preukázané faktické zverenie (napr. odovzdávajúcim

protokolom, prevzatím pokladne a pod.), pričom bez preukázania ako bolo nakladanie s peniazmi zaúčtované to už ani nie je možné. Osobitosťou tohto konania je aj to, že ja som za poškodeného preukázateľne uhrádzala platby aj z vlastnej dispozície (napr. z vlastných súkromných účtov), alebo vybrané peniaze boli zaúčtované do pokladne poškodeného alebo neskôr vložené na účet poškodeného a konečné vysporiadanie sa neuskutočnilo len preto, že ma s ním poškodený neoslovil, neprešiel so mnou účtovníctvom i pokladňu v mojej kancelárii, ale zbytočne, predčasne a v rozpore s našim dovtedajším fungovaním na mňa podal trestné oznámenie. Z celého kontextu veci však nebolo preukázané, že by som si peniaze poškodeného trvalo prisvojovala, práve naopak, išlo len o moju dočasnú dispozíciu. Aj táto skutočnosť nedefinuje zverenie ako také, a tak nenaplnia skutkovú podstatu trestného činu sprenevery, ako to nesprávne uzavreli sudy v napadnutých rozsudkoch.

Mám za to, že v tomto konaní došlo napadnutými rozsudkami k porušeniu môjho práva na spravodlivé súdne konanie ako aj práva na obhajobu porušením nasledujúcich zásad trestného konania: in dubio pro reo, ... ultima ratio ... rovnosti strán trestného konania. Sudy v napadnutých rozsudkoch vôbec nevyhodnotili, ani nepreukázali zavinenie mojej osoby, a teda úmysel, čo rovnako zakladá ich vadu a nepreskúmateľnosť. Na tomto podklade tak ani v tejto časti nemožno vedieť, podľa čoho sudy konštatovali naplnenie obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu, čo tiež porušuje moje právo na obhajobu. Keďže objektívne som žiadnu povinnosť neporušovala, nemohla som vedieť, že konám protiprávne. Mám za to, že poškodený by ani v civilnom konaní voči mne nedokázal preukázať naplnenie zákonných predpokladov zodpovednosti za škodu v tomto prípade; avšak ani možné vyvodenie občianskoprávnej skutočnosti nepostačuje na vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti, pretože táto nie je založená na objektívnej zodpovednosti, ale je koncipovaná na subjektívnej stránke (na úmysle). V konaní nebol preukázaný ani motív osoby obohacovať sa na úkor poškodeného, keďže som preukázateľne disponovala dostatočnými majetkovými i úverovými zdrojmi".

Obvinená navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že

- podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku rozsudkom vysloví, že rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 1To/55/2021, z 22. februára 2022 bol porušený zákon v ustanovení § 2 ods. 10, ods. 12, § 285 písm. a) alebo b), resp. § 319 Trestného poriadku a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to v neprospech obvinenej Ing. J. Š. J.,
- podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zruší rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 1To/55/2021, z 22. februára 2022 ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak by vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo jeho zrušením, stratili podklad,
- [pozn.: cit.] podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku per analogiam obvinenú podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku oslobodí spod obžaloby Krajskej prokuratúry v Bratislave a odkáže poškodeného s jeho nárokom na civilný proces a nariadi okamžité prepustenie obvinenej z výkonu trestu odňatia slobody alebo
- podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikáže Krajskému súdu v Bratislave, aby vec v celom rozsahu znova prerokoval a rozhodol a nariadi okamžité prepustenie obvinenej z výkonu trestu odňatia slobody.

Treba doplniť, že súčasťou podaného dovolania bol aj obvinenou formulovaný „Návrh na odklad, resp. prerušenie výkonu napadnutých rozsudkov", ktorý rámcovo zodpovedá nasledovnému.

„Mám za to, že vyššie mnou uvedené dovolacie dôvody i porušenie zákona napadnutými rozsudkami sú tak zásadného charakteru, že nie je spravodlivé ani zákonné, aby sa naďalej realizoval výkon napadnutých rozsudkov, a to tak v časti trestu ako ani v časti môjho zaviazania na náhradu škody. Okrem už spomínanej nepreskúmateľnosti napadnutých rozsudkov ako takých, otázka náhrady škody bola pritom rozhodnutá až odvolacím súdom (prvostupňový súd ma k náhrade škody nezaviazal, pretože k nej potreboval ďalšie dokazovanie), a to nepreskúmateľne tak, že bola odôvodnená len jedinou vetou a bez akéhokoľvek vykonaného dokazovania, čo nespĺňa ani len základné zákonné požiadavky odôvodnenia rozsudku, naviac v tak veľkej sume, k akej ma odvolací súd zaviazal ... 20. februára 2023 mi pritom bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie, sp. zn. XXXEXXXX/XX, z 2. novembra 2022 od súdneho exekútora Mgr. Barbory Bartkovej, ktorou sa začala exekúcia v prospech poškodeného Y. Z. na vymożenie pohľadávky ...

... Považujem za ústavne neudržateľné, aby sa na podklade rozsudkov napadnutých týmto dovolaním realizoval výkon rozhodnutia tak, že je obmedzovaná moja osobná sloboda výkonom trestu a bol postihovaný môj majetok vo forme núteného exekučného výkonu, zadržania a prípadného vyplatenia

peňažných prostriedkov poškodenej Y. Z. ako oprávnenej z exekúcie, ak sú tu zásadné a závažné dôvody na to, aby boli oba napadnuté rozsudky zrušené. Takýto môj postih je predčasný a môže spôsobiť ešte väčšiu ujmu, aká je mi už spôsobovaná, pričom v prípade, ak by napr. bola postihnutá nejaká nehnuteľnosť jej núteným exekučným predajom na dražbe, už nebude možné navrátenie do pôvodného stavu". Obvinená navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 380 ods. 4 Trestného poriadku odložil, alebo prerušil výkon rozsudku Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 1To/55/2021, z 22. februára 2022 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava V, sp. zn. 2T/11/2021, z 28. septembra 2021.

K dovolaniu obvinenej sa vyjadril prokurátor. V stručnosti konštatoval, že rozsudok krajského súdu považuje za zákonný a dôvodný, pričom dovolanie je formulované nekonkrétne a všeobecne, nie je v ňom uvedená žiadna vecná námietka, o ktorej by nerozhodovali súdy už v predchádzajúcich konaniach a podanie obvinenej vyjadruje len nesúhlas obvinenej s právoplatným rozhodnutím odvolacieho súdu.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku) prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou na podanie dovolania (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku, že podané dovolanie spĺňa obligatórne náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a dospel k záveru, že dôvody dovolania nie sú splnené.

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, pričom nielen z označenia tohto opravného prostriedku ako mimoriadneho, ale predovšetkým zo samotnej úpravy dovolania v Trestnom poriadku je zrejmé, že dovolanie nie je určené na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších - mimoriadnych - procesných a hmotnoprávných chýb. Tie sú ako dovolacie dôvody taxatívne uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 Trestného poriadku. V porovnaní s dôvodmi, ktoré opodstatňujú podanie odvolania, sú dovolacie dôvody koncipované podstatne užšie. Je tomu tak z dôvodu, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Právoplatnosť súdneho rozhodnutia v sebe poníma jeho faktickú nezmeniteľnosť (formálna právoplatnosť) a záväznosť (materiálna právoplatnosť). Preto sú možnosti podania dovolania - vrátane dovolacích dôvodov - striktné obmedzené, aby sa potenciálne „širokým“ uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala v rámci konania pred dovolacím súdom ďalšia riadna opravná inšancia a dovolanie nebolo chápané len ako ďalšie odvolanie.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), c), d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia. Tento dovolací dôvod možno úspešne uplatňovať len vtedy, ak právo na obhajobu bolo porušené zásadným spôsobom.

Zásada práva na obhajobu vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a

záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení (príkladmo vid' § 34 a nasl., pokiaľ ide o obvineného, resp. § 44 a nasl. Trestného poriadku, čo sa týka obhajcu a pod.), ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva na obhajobu, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Napokon, aj zo samotného gramatického znenia naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. Takýmto zásadným porušením by bolo najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe podľa § 37 Trestného poriadku, ktoré by mohlo mať konkrétny vplyv na vykonanie jednotlivých úkonov trestného konania smerujúcich k vydaniu rozhodnutí procesnej povahy (napr. rozhodnutie o obmedzení osobnej slobody) alebo meritórneho rozhodnutia. Dôležité sú teda aj konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne ako aj vo vzájomných súvislostiach.

V spojitosti s právom na obhajobu je potrebné vnímať aj právo strany na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia spočíva v troch nasledujúcich a vzájomne sa dopĺňajúcich rovinách:

- a) je korelátom práva účastníka konania prednášať návrhy, argumenty a námietky, aby sa na tieto dostal od súdu náležitú odpoveď,
- b) predstavuje jednu zo záruk, že „výkon spravodlivosti“ (justice in procedural effect, resp. justice in action) nie je arbitrárny (svojvoľný), nepriehľadný a že rozhodovanie verejnej moci je kontrolované verejnosťou,
- c) vytvára predpoklad pre účinné uplatnenie opravných prostriedkov, ktoré má strana k dispozícii.

Napriek nespornému významu vyššie rozvedeného práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia nejde o právo absolútne. Povinnosť súdu odôvodniť svoje rozhodnutie nemožno interpretovať v tom zmysle, že by zahŕňalo podrobnú odpoveď na každý argument strany konania (Van de Hurk v. Holandsko, resp. Ruiz Torija v. Španielsko). Podstatou práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia je teda povinnosť súdu vyhodnotiť a v odôvodnení rozhodnutia zareagovať na hlavné námietky účastníka konania (Donadze v. Gruzínsko) a riadne posúdiť tvrdenia, argumenty a dôkazy predložené stranou konania (opätovne vid' napr. Van de Hurk v. Holandsko). Na podklade takéhoto postupu súdu je následne možné kvalifikovaným spôsobom posúdiť, či bolo konanie ako celok spravodlivé. Mlčanie odvolacieho súdu ohľadom zákonnosti odmietnutia vykonania dôkazov navrhnutých obvineným odporuje myšlienke spravodlivého procesu (Krasulya v. Rusko).

Ďalej platí, že jednou zo základných povinností súdu vo vzťahu k zachovaniu práva na obhajobu je nutnosť starostlivo a úplne popísať dôkazný postup, ktorý je súčasne treba logicky a presvedčivo odôvodniť. Uvedenú požiadavku zakotvil zákonodarca do sústavy nárokov na odôvodnenie rozsudku, a tak isto aj uznesenia, ktoré má povahu rozhodnutia vo veci samej. Nie je prípustné, aby odôvodnenie rozhodnutia, ktoré musí rešpektovať vyššie vymedzené kritériá, bolo založené na skutkových zisteniach, ktoré nie sú náležitým spôsobom odôvodnené, resp. primerane vysvetlené. Takéto rozhodnutia (ich

odôvodnenie alebo absencia takéhoto odôvodnenia tam, kedy rozhodné skutočnosti v zásade musia byť odôvodnené) nie sú adhézne k určitému zistenému skutkovému stavu vyjadrenému v odôvodnení dotknutého rozhodnutia. Za takéhoto procesného stavu ide o rozhodnutia, ktoré nerešpektujú požiadavky Trestného poriadku ako základného procesnoprávneho predpisu upravujúceho trestné konanie. V konečnom dôsledku sa takéto rozhodnutie „posúva“ do protiústavnej polohy, a to najmä z hľadiska nároku trestne stíhaného obvineného na spravodlivé posúdenie jeho trestnej veci (ÚS 181/2000 - ČR).

Najvyšší súd po oboznámení sa s dovolaním obvinenej a rozsudkami súdov prvého stupňa a odvolacieho súdu môže skonštatovať, že obidva súdy sa dostatočne jasným a zrozumiteľným spôsobom vyjadrili jednak ku konkrétnym výsledkom vykonaného dokazovania ako aj k posúdeniu kľúčových skutkových okolností, na ktorých podklade dospeli nielen k záveru o vine obvinenej, no tiež k obvinenou osobitne namietanému postupu krajského súdu spočívajúcemu v „zmene“ rozsudku súdu prvého stupňa v zmysle uloženia povinnosti nahradiť poškodenému občianskemu združeniu spôsobenú škodu (ďalej viď nižšie).

V žiadnom prípade nemožno hovoriť o akejsi arbitrárnosti, nepreskúmateľnosti a skôr implicitne denominovanej zmätočnosti ich rozhodnutí, nakoľko v naznačenom kontexte platí, že okresný súd počnúc str. 33 a nasl. rozsudku [v celkovom počte 46 (štyridsaťšesť) strán] zrozumiteľným a jasným spôsobom uviedol zistené a ustálené skutkové konštatovania a závery plynúce z vykonaného dokazovania za súčasnej vzájomnej koherencie a kvality vysporiadania sa s obhajobnými námietkami obvinenej (príp. jej obhajcu). Ak k už skôr uvedenému pristúpi najvyšší súd k poukazu na príslušnú časť odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (konkr. str. 17 a nasl.), najvyššiemu súdu sa potom javí minimálne racionálne nepriliehavým označiť skutočnosti vyjadrené v odôvodneniach skôr vo veci konajúcich súdov ako čo i len náznakom arbitrárne, resp. zaťažené inými chybami „svojevôle“, prípadne nepreskúmateľnosti.

Detailným spôsobom koncipované odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu nepochybne spĺňajú požiadavku zákonnosti, presvedčivosti a preskúmateľnosti, jasne a zrozumiteľne dávajú odpovede na všetky právne a skutkové relevantné otázky súvisiace s predmetom trestného konania a zároveň z nich vyplýva vzťah medzi obsahom vo veci vykonaných dôkazov a deklarovanými skutkovými zisteniami na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej.

Ak obvinená poukazuje na „prekvapivosť“ spočívajúcu v postupe odvolacieho súdu, ktorý rozsudkom vyhovel odvolaniu poškodeného, zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade škody a poškodenému, oproti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, priznal ním riadne vyčíslený a uplatnený nárok na náhradu škody aj materiálne tak, že obvinenej uložil povinnosť nahradiť škodu v tam uvedenej výške, je potrebné poukázať na nasledovné.

Podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku, ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu, uvedenú v § 46 ods. 1, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného, alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, ak škoda nebola dosiaľ uhradená.

Možno poznamenať, že účelom § 287 <. a nasl., resp. § 288 a nasl. Trestného poriadku je dosiahnutie čo najskoršieho uspokojenia nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej trestným činom. Už staršia judikatúra sa uzniesla na takom argumentačnom závere, že ak poškodený riadne a včas uplatnil nárok na náhradu škody, je súd povinný, ak sú na to dostatočné podklady, zároveň s výrokom o vine rozhodnúť o povinnosti odsúdeného na náhradu spôsobenej škody a neodkazovať poškodeného na konanie v občianskoprávných veciach (R 34/1963). Súčasne možno doplniť, že páchatel' trestného činu, ktorý úmyselne spôsobil trestným činom majetkovú škodu vyjadriteľnú v peniazoch, je povinný, ak si poškodený riadne a včas taký nárok uplatní, nahradiť poškodenému nielen škodu, ktorú trestným činom spôsobil, ale aj jej príslušenstvo - napr. úroky z omeškania, pri výpočte ktorých je potrebné vychádzať z

osobitných všeobecne záväzných právnych predpisov (R 74/2002 - I.).

Čo je však podstatné: výrok súdu o tom, že poškodeného odkazuje s nárokom na náhradu škody v celom rozsahu, resp. v časti na civilné konanie nesmie spochybniť samotný výrok o vine. V takomto prípade je totiž negovaný záver súdu o právnej kvalifikácii zisteného skutku a de facto má za následok zrušenie rozhodnutia odvolacím súdom (tento prípad), nakoľko v prípadoch, keď je výška škody súčasťou skutkovej vety rozsudku, nemôže v ďalšom kroku súd v podstate spochybniť v dôsledku nepozornosti „seba samého“. Preto ak súd prvého stupňa uznal obvinenú za vinnú zo spáchania obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona (ktorý už v základnej skutkovej podstate predpokladá vznik aspoň malej škody), nie je vo vzťahu k nároku poškodeného na náhradu škody možné rozhodnúť v podstate tak, že na jednej strane bude existovať konštatovaná vina zo spáchania skutku, ktorý v sebe poníma spôsobenie tam uvedenej škody, zatiaľ čo poškodeného s nárokom na náhradu škody súd v celom rozsahu odkáže na civilný proces. Práve takéhoto pochybenia sa dopustil okresný súd; uvedené bolo zákonným spôsobom reflektované odvolacím súdom, ktorý pochybenie súdu prvého stupňa napravil a svoj právny názor vedúci k takémuto postupu zodpovedajúcim spôsobom odôvodnil. Námietka obvinenej ohľadne príliš „kusého“ vysvetlenia dôvodov pre tento postup neobstojí, nakoľko odvolací súd v zásade nemal čo viac k svojmu záveru uviesť z dôvodu, že ide o zákonom predpokladaný (§ 287 ods. 1 veta druhá Trestného poriadku) dôsledok uznania menovanej za vinnú zo spáchania predmetného trestného činu.

Najvyšší súd preto nezdiera názor obvinenej o tom, že by bolo rozhodnutie krajského súdu prekvapivé - naopak, bolo nevyhnutné, správne, zákonné a učinené na podklade odvolania poškodenej strany, ktoré odvolanie obvinená mala k dispozícii a mohla očakávať aj takéto rozhodnutie.

Preto najvyšší súd vyhodnotil argumentáciu obvinenej vzťahujúcu sa k dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú.

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípade, že skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom, je zrejماً z obsahu spisu, zatiaľ čo súčasné porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 a nasl. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V naznačenej súvislosti tomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

Z uvedeného potom logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy, ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukážu takéto účinky nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere (solely or to a decisive extent) na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom, čo sa ale v predmetnej veci nestalo (pozri Mariana Marinescu p. Rumunsku, rozsudok č. 36110/03 z 2.2.2010, Emen p. Turecku, rozsudok č. 25585/02 z 26.1.2010, Van Mechelen a ďalší p. Holansku, Visser p. Holandsku, rozsudok č. 26668/95 zo 14.2.2002, Al - Khawaja a Tahery p. Spojenému kráľovstvu, rozsudok č. 26766/2005 a č. 22228/06 z 15.12.2011 a ďalšie).

Najvyšší súd dopĺňa, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku - rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom a jeho zrkadlové znenie -

rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré boli súdom vykonané nezákonným spôsobom, nemožno vykladať v rozpore s jeho logickým i materiálnym významom a účelom (je založené na dôkazoch) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonával. Súd nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 10 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro“ (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku).

V súhrne preto platí, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže byť naplnený len vtedy, ak súd vykonával dôkazy nezákonným spôsobom, tzn. že pri ich vykonávaní (ale aj získaní v prípravnom konaní) bol porušený zákon. V rámci dovolacieho konania môže najvyšší súd preskúmať len to (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku) či jediný usvedčujúci dôkaz alebo viaceré rozhodujúce usvedčujúce dôkazy boli vykonané zákonným spôsobom. Ak následne najvyšší súd dospeje k záveru o zákonnosti vykonaného dokazovania, nemôže ďalej spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy, ako ani ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov.

Ďalej platí téza, že nesúladi so zákonom musí byť v súvislosti s dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku konštatovaný v tomu zodpovedajúcej intenzite vo vzťahu k dôkazu, na ktorom je rozhodnutie založené vo výlučnej alebo v rozhodujúcej miere. V prípade namietaných dôkazných prostriedkov musí ísť v rámci takto „zúženého“ priestoru o chybu, ktorá by vo výlučnej alebo rozhodujúcej miere ovplyvnila samotnú podstatu a význam dôkazných prostriedkov údajne zaťažených obvinenou označenými chybami nezákonnosti. Takto je zároveň zachovaný princíp, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok možno úspešne podať len v prípade výskytu závažných chýb aplikácie hmotného alebo procesného práva.

Čo sa ale týka námietok obvinenej, tak už len z ich explicitného opisu vyššie je evidentné, že tieto sa pohybujú v argumentačnom rámci smerujúcom voči skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania alebo prípadne i hodnoteniu dôkazov vykonaných súdmi nižšej inštancie.

Ak obvinená nachádza údajné naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku v skutočnosti, že v priebehu trestného konania nebolo predložené a dôkazne vykonané riadne vedené účtovníctvo, no len šanóny, s touto skutočnosťou sa predsa výstižným spôsobom vysporiadali skôr vo veci konajúce súdy (viď napr. rozsudok odvolacieho súdu a jeho poukaz na výpoveď svedkyne Mgr. Č., str. 18 odsek druhý rozsudku odvolacieho súdu). Za stavu, kedy riadne účtovníctvo v zmysle ustálených skutkových záverov súdu prvého stupňa v konaní nebolo predložené, je tomu tak celkom zjavne s prihliadnutím na závery vyjadrené v odôvodnení rozsudkov súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu preto, že jeho vedenie bolo zodpovednosťou obvinenej Ing. Š. J., ktorá však túto povinnosť ako pokladníčka občianskeho združenia v rozhodnom období nevykonávala riadnym spôsobom a obsahom účtovníctva boli napr. aj fyzicky pozmenené výpisy, týkajúce sa jednotlivých obrátov na účte poškodeného („pretavených“ v skutkovej vete rozsudku súdu prvého stupňa). Napokon, nepredloženie riadnych účtovných podkladov za účelom podania daňového priznania bolo aj dôvodom, na ktorého podklade odstúpila spoločnosť AccoTaxes Management, s. r. o, od zmluvy s poškodeným občianskym združením (viď výpoveď svedka Š. na str. 21, odsek piaty a nasl. rozsudku okresného súdu), nakoľko predmetná obchodná spoločnosť logicky v dôsledku neexistencie podkladov (riadne vedeného účtovníctva) daňové priznanie nebola schopná vypracovať v príslušnej lehote. V naznačenej súvislosti možno poznamenať, že pri ustálení skutkových záverov sa najvyššiemu súdu javia rozhodnými práve jednotlivé neoprávnené, t. j. bez schválenia prezidiom označeného poškodeného občianskeho združenia vykonané bezhotovostné prevody, resp. výbery hotovosti z účtu poškodeného občianskeho združenia obvinenou, ktorá disponovala bankomatovou kartou poškodeného občianskeho združenia tak, ako je podrobne rozvedené v skutkovej vete rozsudku súdu prvého stupňa (a ďalej rozvinuté v odôvodnení zmieneného rozsudku na str. 23, odsek štvrtý a nasl.).

Argumentácia obvinenej, atakujúca nesprávne vyhodnotenie skutkových záverov vyplývajúcich z určitej konkrétnej množiny dôkazov preto nemôže zodpovedať dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Vyššie uvedený záver v plnom rozsahu zodpovedá doterajšej aplikačnej praxi i judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o nemožnosti preskúmavania správnosti a úplnosti skutkových zistení súdmi v pôvodnom konaní - s výnimkou prieskumu ich rozhodnutí na základe dovolania podaného ministrom spravodlivosti podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Pokiaľ teda neúplnosť a nesprávnosť skutkových zistení ustálených súdmi nižších súdov nemôže dovolací súd preskúmať v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, nemožno takéto skutkové preskúmanie rozhodnutí súdov v pôvodnom konaní dosiahnuť (a vo svojej podstate obchádzať) prostredníctvom uplatnenia dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, napríklad uplatnením dovolacej námietky spočívajúcej v tom, že v pôvodnom konaní bolo nesprávne prihliadnuté na konkrétny dôkaz, na ktorý podľa subjektívneho hodnotenia dovolateľa vzhľadom na jeho význam malo byť prihliadnuté spôsobom v konečnom dôsledku nesúcim pre obvinenú pochopiteľne priaznivý a vyvíňujúci alternatívny záver, so sprievodným námietkovým atakom charakterizovateľným skôr v zmysle kladenia dodatočných otázok dovolaciemu súdu, akými dôvodmi boli súdy konajúce a rozhodujúce v tzv. základnom konaní vedené pri ich závere, resp., cit.:

- „výber znalca bol neobjektívny“,
 - „v tak náročnej trestnej veci ... nebolo namieste priberať znalca jednotlivca, ale znaleckú organizáciu (a hlavne nezávislú od MV SR)“,
 - „89 transakcií, za ktoré som bola odsúdená, nemožno posudzovať izolovane od účtovníctva“
- a pod., čo vedie dovolací súd k jedinému prípustnému záveru.

Naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku sa nemožno účinne domáhať v prípade, ak súdom ustálený obsah a rozsah vlastnej úvahy o voľbe použitých dôkazných prostriedkov, no v konkrétnom prípade najmä hodnotenia z nich získaných výsledkov (tzn. hodnotenia dôkazov) nevyhovuje predstavám dovolateľa. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vykonaný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Trestného poriadku.

Ak by aj najvyšší súd dotknutú námietku inak podradil príkladmo pod dôvod dovolania podľa písm. c) § 371 ods. 1 Trestného poriadku, platí naďalej už skôr vyslovený postulát, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany v konaní, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces neznamena ani právo na to, aby bola strana konania pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Súd neporuší žiadne práva strany v konaní, ak si neosvojí ňou navrhnutý spôsob hodnotenia vykonaných dôkazov a ak sa neriadi jej výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 339/08, II. ÚS 197/07, II. ÚS 78/05, IV. ÚS 252/04).

Najvyšší súd k tomu poznamenáva, že takto formulované námietky obvinenej nezakladajú žiaden dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku - pre ich atakovanie skutkového stavu a preto najvyšší súd uzatvára, že v trestnej veci obvinenej nemožno konštatovať ani naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa. To znamená, že dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo naostatok vyplýva z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vo vzťahu k skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku ich meritorných rozhodnutí vydaných v rámci základného konania môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je možné chápať ako druhú, „odvoláciu“ inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu nižšieho stupňa.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 Trestného zákona - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod.

V zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, je dovolací súd viazaný zisteným skutkovým stavom veci tak, ako ho ustálili sudy nižšej inštancie, pričom nie je oprávnený posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov a závery, ktoré z dokazovania skôr vo veci konajúce a rozhodujúce sudy vyvodili a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu. Preto platí, že vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi prvého prípadne druhého stupňa môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru, no nikdy nie námietky skutkové.

V dovolacom konaní iniciovanom obvinenou niet právne významného priestoru pre ďalšiu obhajobnú argumentáciu charakteru typického pre konanie pred súdom prvého stupňa, resp. pre odvolacie konanie. Ako výstižný príklad takto formulovanej argumentácie poslúžia napríklad námietky v znení:

„ ... v preskúmanej veci sa súd pri hodnotení dôkazov neriadil správnymi úvahami”,

„ ... bol porušený § 2 ods. 12 Trestného poriadku ...”,

„ ... z vykonaného dokazovania nevyplývala ani protiprávnosť môjho konania, čím sudy došli v rozsudkoch k nesprávnym úvahám a na druhej strane sa ani nezaoberali mojou obhajobou, ktorá tieto závery súdov vyvrátila [pozn.: s nedôvodnosťou časti dotknutej argumentácie - indikovaného údajného porušenia práva na obhajobu sa najvyšší súd vysporiadal v skoršej časti aktuálneho uznesenia, zaoberajúc sa námietkami obvinenej subsumovateľnými pod § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku],

„ ... zo žiadneho dôkazu v konaní nevyplývalo, že by som mala zodpovednosť za finančné prostriedky ...”, alebo napokon

„na podklade vyššie uvedeného nebolo v konaní preukázané porušenie žiadnej povinnosti mojou osobou ... v konaní nebolo preukázané ani naplnenie podstatného znaku trestného činu sprenevery ... čím sudy v tomto smere vec posúdili nesprávne tak skutkovo ako aj právne ... nebol preukázaný právny podklad,

resp. titul, na základe ktorého by došlo k právnenému zvereniu nejakých hodnôt mojej osobe ...".

Z obsahu predchádzajúceho odseku je možné dospieť k tomu, že argumentácia obvinenej je totožného, a síce skutkového charakteru (obvinená nesúhlasí so skutkovými závermi konajúcich súdov a odmieta svoju vinu). Menovaná danosť dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku odvodzuje práve od subjektívne označovaného nesprávne zisteného skutkového stavu a postupu súdu pri jeho zisťovaní a výsledkov hodnotenia takto získaného „sumáru“ skutkových zistení, pričom nerozlišuje skutkové námietky od právnych. Jedine právne námietky by pritom bolo možné považovať za relevantné a bolo by potrebné sa nimi aj skutočne zaoberať v dovolacom konaní.

Bezprostredným následkom uplatnenia nesprávnych dovolacích námietok je to, že podané dovolanie je v prevažnej časti len ďalším odvolaním a formulovaním obhajobných tvrdení, s ktorými sa tomu zodpovedajúcim spôsobom vysporiadali riadne a adekvátne už súd prvého stupňa v spojení s odvolacím súdom. Tým je súčasne vylúčená akákoľvek polemika viažuca sa k údajnej nepreskúmateľnosti alebo arbitrárnosti dovolaním napadnutého rozsudku [viď úvahy najvyššieho súdu viažuce sa k obvinenou uplatnenému dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku].

Ak obvinená namieta nepreukázanie subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu, tak je potrebné uviesť, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku nemôže napĺňať ani poukaz na to, či bola, alebo nebola v konaní preukázaná subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu. Táto totiž predstavuje vnútorný vzťah páchateľa k spáchanému trestnému činu, ktorý nie je možné skúmať priamo, ale len sprostredkované, t. j. tak, ako sa navonok prejavuje v jeho konaní, ktoré je napokon obsahom skutkovej vety rozhodnutia. Tu si treba uvedomiť, že zistenie a konštatovanie naplnenia, či nenaplnenia subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu patrí medzi okolnosti podliehajúce normám procesného práva a vykonáva sa v rámci dokazovania tak, ako predpokladá § 119 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku.

Preto nemôže najvyšší súd v rámci už tretej inštancie preskúmavať, či bola, alebo nebola naplnená subjektívna stránka skutkovej podstaty žalovaného trestného činu. Ak by sa tak stalo, najvyšší súd by neprípustne zasahoval do priebehu dokazovania, jeho opätovným prehodnocovaním a iným hodnotením skutkových zistení, ako to učinili súdy nižších stupňov (R 3/2011). Možno pripomenúť, že ani obvinenou tvrdený nesúlad (a to ani v prípade „extrémneho“ nesúladu) právoplatne zisteného skutku s vykonanými dôkazmi nenapĺňa dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Pochybenia skutkovej povahy v podstatných okolnostiach môže účinne namietat' len minister spravodlivosti výlučne uplatnením dôvodu dovolania podľa ods. 3 naposledy označeného ustanovenia formou dovolania ministra spravodlivosti (R 14/2015 - III.).

Aj v takom prípade sa aplikuje záver judikovaný v zmysle R 45/2017, podľa ktorého tzv. ministerské dovolanie podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku podané pre nesprávne zistenie skutkového stavu v podstatných bodoch na základe vykonaných dôkazov musí čo do jeho obsahovej kvality spĺňať požiadavku konkretizovania nesprávnosti úvah, ktorými sa súd spravoval pri hodnotení namietaných dôkazov v rámci § 168 ods. 1 Trestného poriadku. Iba taká chyba môže byť spôsobilým podkladom pre zrušenie napadnutého rozhodnutia dovolacím súdom. Ak sa dovolateľ obmedzí na výpočet vykonaných dôkazov, alebo uvedenie len ich vlastné hodnotenie, je takto podané dovolanie (napriek skôr zmienenej, a to pomerne zásadnej odlišnosti v osobe dovolateľa) potrebné odmietnuť ako zrejme nedôvodné postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd opakovane poznamenáva, že v prípade podania dovolania obvinenou nie je odvolacím súdom a má doslova zakázané opätovne skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku a v rámci toho prehodnocovať vykonané dôkazy a vyslovovať iné skutkové závery ako súd prvej a súd druhej inštancie - viď veta za bodkočiarkou v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Ak by sa tak stalo, najvyšší súd by neprípustne zasahoval do priebehu dokazovania jeho opätovným prehodnocovaním a iným hodnotením skutkových zistení, ako to učinili súdy nižších stupňov. Rešpektujúc ustanovenie § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Trestného poriadku možno uzatvoriť, že argumentácia

obvinenej formulovaná v dôvodoch dovolania nenapĺňa dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (ani žiadny iný).

Skôr uvedené možno primerane vzťahovať aj na námietky obvinenej spočívajúcej v poukaze na údajné nezohľadnenie zásady ultima ratio. Tu je potrebné uviesť si, že ak páchatel' svojim konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť. Žiada sa poznamenať, že zásadu ultima ratio možno beztak v intenciách trestného práva hmotného uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu (§ 10 ods. 2 Trestného zákona), to znamená len pri prečine (menovaná bola právoplatne odsúdená za obzvlášť závažný zločin - R 96/2014). Ak obvinená poukazuje na údajnú potrebu aplikovania zásady in dubio pro reo, tak zo strany najvyššieho súdu možno zdôrazniť, že ide o pomerne výstižný opis dominantnej časti dovolacej argumentácie obvinenej. Laicky vzaté, táto spočíva v konštatovaní „ak sa skutok nestal s úplnou istotou, o čom svedčia pochybenia zaťažujúce závery skôr vo veci konajúcich súdov o vine obvinenej, logicky nie je možné menovanú uznať za vinnú zo spáchania označeného trestného činu". Pre dovolací súd je však záväzný skutok tak, ako bol tento zistený zo strany súdov nižšieho stupňa. S poukazom na vyššie citované právne úvahy by zaobranie sa námietkami takejto povahy zakladalo neprípustný procesný stav, ktorý by de facto dovolacie konanie stotožnil s konaním pred odvolacím súdom, čo je právnou úpravou dovolacieho konania s prihliadnutím na jeho špecifickú povahu ako mimoriadneho opravného prostriedku vylúčené.

S ohľadom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že v predmetnej veci nebol naplnený žiadny dovolací dôvod.

Najvyšší súd dopĺňa, že nakoľko dovolanie odmietol z dôvodu, že v predmetnej trestnej veci zjavne nie sú splnené dôvody dovolania, je ďalej bezpredmetné a z procesného hľadiska nemožné zaoberať sa žiadosťou obvinenej o odklad, resp. prerušenie výkonu rozhodnutia formulovanej v závere podaného dovolania. Skutočnosť, že sa obvinená svojim konaním vystavila hrozbe trestného stíhania, ktoré v konečnom dôsledku viedlo k jej právoplatnému odsúdeniu ako aj uloženiu povinnosti nahradiť poškodenému spôsobenú škodu, je výlučne zodpovednosťou obvinenej a záver najvyššieho súdu ohľadne správnosti postupu krajského súdu pri zmene rozsudku okresného súdu vyjadrený vyššie tým zostáva nedotknutý.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.